

Vydává Ministerstvo financí České republiky ve spolupráci s Českou národní bankou ve vydavatelství Economia, a. s., Praha

© Ministerstvo financí ČR

Adresa redakce: Vinohradská 49

120 74 Praha 2

Tel.: (02) 253 018 nebo: (02) 24 21 00 25, I. 6141

Fax: (02) 253 728

Šéfredaktor: Ing. Ivan Kočárník, CSc.

Publishers: Ministry of Finance of the Czech Republic in Cooperation with Czech National Bank in Publishing House Economia, Prague

© Ministry of Finance of the Czech Republic

Editor's Office: Vinohradská 49

120 74 Prague 2

Czech Republic

Editor in Chief: Ivan Kočárník

OBSAH

Jiří KUNERT: Rozvoj bankovníctví v ČR z pohledu komerčního bankéře 649

Ivan ANGELIS: Aktuální otázky bankovníctví v ČR 652

Vlastimil TESÁŘ: Transformace českých bank pokračuje 658

Petr VOJTÍŠEK — Rudolf OLŠOVSKÝ: Příliv zahraničního kapitálu do ČR a jeho měnové aspekty 664

Robert MURÁRIK: Analýza závislosti peněžních příjmů a výdajů obyvatelstva a vybraných makroekonomických ukazatelů v ČR 674

Přehled — Survey

Měnová politika a měnový vývoj v 1. pololetí 1994 693

Monetary Policy and Monetary Development in the First Half of 1994 704

Informace pro čtenáře 713

Inzerce 714

CONTENTS

Jiří KUNERT: Banking Development in the Czech Republic in the View of Commercial Banker 649

Ivan ANGELIS: Current Banking Issues in the Czech Republic 652

Vlastimil TESÁŘ: The Continuing Transformation of the Czech Banking System 658

Petr VOJTÍŠEK — Rudolf OLŠOVSKÝ: Foreign Capital Inflow to the Czech Republic and Its Monetary Aspects 664

Robert MURÁRIK: Analysis of the Dependency between the Money Incomes and Expenditures of Individual and Selected Macroeconomic Indicators in the CR 674

Survey

Monetary Policy and Monetary Development in the First Half of 1994 . . . (in Czech) 693
(in English) 704

Information for Readers 713

Prosíme čtenáře, aby věnovali pozornost informacím na s. 713 a 714.

Redakce

Redakční rada: Dr. Ivan Angelis, CSc., Doc. Ing. Aleš Bulíř, MSc., CSc., Ing. Petr Dvořák, Ing. Miroslav Hrnčíř, DrSc., Doc. Ing. Kamil Janáček, CSc., Ing. Miroslav Kerous, Ing. Ivan Kočárník, CSc., Ing. Václav Kupka, CSc., Ing. Tomáš Ježek, CSc., Ing. Jiří Pospíšil, CSc., Vladimír Rudlovčák, CSc., Ing. Pavel Štěpánek, CSc., Ph.D. Jan Švejnar, Doc. Dr. František Vencovský, Ing. Jan Vít, Prof. Ing. Karol Vlachynský, CSc.

DT: 336.71 (437)

Rozvoj bankovníctví v ČR z pohledu komerčního bankéře

Na otázky redakce časopisu Finance a úvěr odpovídá předseda představenstva a generální ředitel Živnostenské banky, a. s., ing. Jiří KUNERT

Před rokem nám na tomto místě odpovídali na otázky týkající se nelehké úlohy fiskální a měnové politiky v prvním roce samostatného státu ministr financí a guvernér ČNB. V letošním roce, již pátém, pokud jde o obnovení dvoustupňového bankovníctví v České republice, se událo hodně zajímavého kolem komerčního bankovníctví: problémy tří bank vyžadující si razantní zákrok bankovního dohledu, masivní navyšování základního kapitálu, zavedení pojištění vkladů, určitý pokles (podle názoru podnikatelů neúnosných) úroků z úvěrů... Proto jsme tentokrát položili obdobné otázky představiteli komerční banky s dlouletou tradicí a mezinárodními zkušenostmi, banky, ve které jako dosud jediné ze „starých“ bank nemá již majetkovou účast stát.

Jak hodnotíte výsledky transformace českých bank jak ve vztahu k postupu transformace celé naší ekonomiky, tak pokud jde o mezinárodní srovnání?

Jsem přesvědčen, že transformace českého bankovníctví probíhá úspěšně i přes některé, možná spíše názorové, rozdíly v otázce privatizace či vytváření celkového prostředí. Jedná se např. o otázku, která trápí všechny vlády světa při privatizaci bank: zda nejdříve banky restrukturalizovat a pak privatizovat, anebo opačně. My jsme nejdříve privatizovali, ale pak stát stejně pomáhal bankám v jejich těžkostech, např. prostřednictvím Konsolidační banky. Avšak tyto banky byly již soukromé, a tím se vytvořil určitý precedens: proč by stát neměl pomoci i jiným soukromým bankám, pokud se dostanou do potíží? Akcionáři by se měli setkat se stejným přístupem. Bylo by možné uvést ještě více skutečností, na něž se názory liší; patřilo by sem povolení zakládat přímo pobočky zahraničních bank, skutečnost, že povolovací systém pro založení banky byl v počátku transformace pod politickým tlakem aj. Je však nutné dívat se dopředu. Z tohoto pohledu je základna bankovního systému vybudována dobře a ve vývoji jak centrální banky, tak českých komerčních bank došlo k velkému pokroku. Zároveň při svém vlastním převodu podpořily banky transformaci celé české ekonomiky.

Prakticky vše je v naší republice postaveno na úvěrech od bank, a to i tam, kde byl nutný kapitál, a ne půjčky. Restituce, malá privatizace, částečně velká privatizace, přežití velkých podniků a změna zahraničního obchodu, vše bylo zajištěno z úvěrových zdrojů. Možná ne vždy dobře, efektivně, ale bylo. Myslím si, že kritika bank tímto směrem není správná.

Co považujete za největší úspěch?

Za největší úspěch považuji to, že dnes mohou české banky nabízet prakticky celou škálu produktů, které na tomto trhu běžně nabízejí banky zahraniční. Prakticky řečeno: v bankovní inovaci není na českém trhu rozdíl mezi zahraničními bankami a českými bankami. To říkám zcela otevřeně a zdůrazňuji: na českém trhu. Je samozřejmé, že v zahraničí by byla tato situace jiná; ale pokud jde o situaci u nás, myslím si, že se české banky zcela vyrovnají bankám zahraničním. Některé problémy samozřejmě ještě přetrvávají. Vyplynají ze všeobecného velkého nárůstu počtu zaměstnanců bank, kteří zatím nemají velké zkušenosti. Ty přijdou pouze léty praxe. Ne vždy se dají sladit všechny požadavky klienta a schopnosti banky službu poskytnout. Jsme sami k sobě nároční v tom, že chceme stihnout vše z bankovní abecedy, která se někdy v jiných zemích vyvíjela staletí. I dnes některé produkty v mnoha zemích chybějí, ať již proto, že je nepožaduje trh, nebo je prostě nepovoluje bankovní regulace. U nás mícháme koktejl ze všech produktů, kterým pak schází jasná regulace, postupy, legalizace a daňová zacházení.

Co je naopak podle Vás třeba výrazněji zlepšit?

Zlepšovat je samozřejmě možné vždy vše. Můžeme se dotknout legislativy bankovníctví, můžeme mluvit o bankovním dohledu, o jednotlivých službách bank, o řízení bank atd. Takže: nechtěl bych zde zdůraznit určitou jednotlivost, která by byla tak důležitá, aby se musela změnit přednostně. Zlepšovat je nutné vše. Důležité je také to, aby si lidé pracující v českých bankách uvědomovali, že chceme dosáhnout toho, aby české banky pracovaly jako banky ve Švýcarsku. Tento názor sice není mezi těmito pracovníky oblíben, naše touha ale přece je žít v zemi na úrovni Švýcarska — se vším všudy —, ne na úrovni rozvojových zemí Latinské Ameriky či Afriky.

Jak jste spokojen jednak s měnovou politikou České národní banky, jednak s ji vykonávaným bankovním dohledem?

Co se týče měnové politiky České národní banky, myslím si, že postupem času se začala opírat o běžné nástroje měnové politiky, které používají všechny centrální banky na světě. Někdy se zdá, že diskontní sazba je určitým monologem centrální banky; ale s tím, jak se bude vyvíjet mezibankovní trh, jak se bude vyvíjet vybilancovanost bank v jednotlivých operacích a v přijímání depozit a poskytování úvěrů, bude hrát samozřejmě diskontní sazba stále větší roli. Pokud jde o další měnové nástroje, které používá centrální banka, jako jsou např. minimální rezervy, můžeme nyní diskutovat o jejich výši, ale je to naprosto běžný nástroj, který musíme jako komerční banky akceptovat.

Co se týče bankovního dohledu, existuje zde jeden problém, který však provází i ostatní banky: je to kvalita lidí a počet těchto lidí. Dnes uplatňuje centrální banka při bankovním dohledu veškeré nástroje, které používají centrální banky

na celém světě. Je ovšem otázka, zda je schopna všechna hlášení, všechny kontrolní údaje absorbovat, analyzovat a vyvozovat z nich závěry. Domnívám se, že tento prvek zatím není na požadované úrovni; jeho úroveň se bude samozřejmě zvyšovat jen tím, jak se bude zvyšovat kvalita pracovníků v centrální bance a jak tito lidé budou schopni nejen požadovat písemné údaje, ale také diskutovat přímo s jednotlivými managementy českých bank a uplatňovat svoje názory, připomínky a výsledky svých analýz.

Jak jste spokojen s fiskální politikou vlády, resp. jejími dopady na bankovní sektor?

Co se týče fiskální politiky vlády, opět bych se nerad vyjadřoval k jednotlivostem; samozřejmě existují některé oblasti, zejména je to otázka daní, které bychom opět jako banky mohli diskutovat. Někdy mi připadá, že otázka vytváření daňového systému v České republice je ovlivňována i takovými věcmi, jako je přístup centrálních úředníků vůči komerčním subjektům na našem trhu; ten někdy vychází z určité závisti nebo nepochopení některých věcí. Někdy se mi zdá, že náš daňový systém je ovlivňován fiskálními záměry za každou cenu. Co se týče bankovního sektoru, tak samozřejmě našim nejvíce diskutovaným problémem je otázka vytváření opravěk ke špatným dluhům a dále je to zdaňování nerealizovaných příjmů. Neustále je to otázka tzv. přijatých úroků, které nejsou vlastně přijaty, protože jsou pouze předúčtovány, ale nikdy nezaplaceny. Zde je myslím ještě velký prostor k diskuzi o zrealnění hodnoty bank a jejich výsledků. Ještě jedna věc mě trápí, a to je ze zákona právo Ministerstva financí vykládat daňové zákony. Právo neupírám, ale následné vykládání je vždy špatné. Pak lze tvrdit, že černá je bílá, a to není dobré. Jasně výkladové stanovisko předem bych velice ocenil.

Myslíte si, že časopis Finance a úvěr je zajímavý i pro pracovníky komerčních bank, a co by se podle Vás mělo v tomto směru zlepšit?

Časopis Finance a úvěr je samozřejmě spíše makroekonomický časopis, který přináší makroekonomické pohledy. Informace o této oblasti je pro komerční banky velmi důležitá, protože vytvořený ekonomický prostor je základnou práce bank; pracovníci bank potřebují v tomto směru ucelený, souhrnný, jasný a stabilní názor. Výnikajícím krokem ke zlepšení úrovně bylo i překládání některých děl významných ekonomů. Někdy možná postrádám více konfrontačních výměn názorů na určitý problém, avšak nejsem si jist, zda tento časopis je k tomu ta správná platforma.

*Otázky kladla a za odpovědi děkuje
Milena Horčicová*

Banking Development in the Czech Republic in the View of Commercial Banker

The interview with Mr. Jiří Kunert, Chairman of the Board of Directors and General Director of the oldest Czech Bank — Živnostenská banka, a. s.